

لشکر فاطمیون

جنگ جوانان افغان در جنگ داخلی سوریه

تویاس اشنایدر

اندیشکده خاورمیانه

لشکر فاطمیون

جنگ جویان افغان در جنگ داخلی سوریه

اندیشکده خاورمیانه

اندیشکده خاورمیانه اندیشکده‌ی است که متعهد به از میان برداشتن جدایی‌ها میان مردم خاورمیانه و ایالات متحده است. با بیش از ۷۰ سال تجربه، اندیشکده خاورمیانه به عنوان یک منبع معتبر و بی‌طرف تحلیل سیاست تمامی امور مرتبط با خاورمیانه جا افتاده است. ویژگی و وجه تمایز اندیشکده خاورمیانه، رویکرد جامع این اندیشکده نسبت به منطقه و درک عمیق آن از شرایط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خاورمیانه است. موسسه خاورمیانه از طریق کار مشترک سه مرکز خود _ سیاست و تحقیقات، هنر و فرهنگ و آموزش و پرورش _ منابع لازم برای ساختن آینده‌ی برپایه درک متقابل را برای رهبران فعلی و آینده فراهم می‌کند.

© ۱۳۹۷ انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان اندیشکده‌ی پژوهشی مستقل است که در عقرب ۱۳۹۱ به هدف فراهم‌سازی زمینه‌ی علمی و آکادمیک برای ارزیابی موضوعات راهبردی افغانستان در سطح منطقه‌ی بی و بین‌المللی تأسیس شد. انستیتوت تلاش دارد از طریق انجام پژوهش‌های مستقل، ترجمه و انتشار کتاب‌ها و مقالات علمی، برگزاری همایش‌ها و کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی، به رشد و بهبود دموکراسی، امنیت، صلح، حکومت‌داری خوب و سایر مسائل در جامعه کمک کند.

رفع مسؤولیت

تحلیل ارائه‌شده در این پژوهش صرفاً نظر نویسنده است و دیدگاه انستیتوت را بازتاب نمی‌دهد.

Middle East Institute

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان
Afghan Institute for Strategic Studies

لشکر فاطمیون: جنگ جویان افغان در جنگ داخلی سوریه

نویسنده: تویاس اشنايدر

ترجمه: انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان

تاریخ چاپ: ۱۳۹۷ کابل

نشانی اندیشکده خاور میانه: واشنگتن دی سی، ایالات متحده امریکا

وبسایت: WWW.MEI.EDU

نشانی انستیتوت: قلعه ۹ برجه، کارته پروان، کابل افغانستان

وبسایت: WWW.AISS.AF

فهرست مطالب

۱	خلاصه
۱	نکات کلیدی
۱	معرفی
۲	فاطمیون از کجا آمد؟
۲	تفکیک واقعیت از افسانه
۳	تعداد جنگ‌جویان فاطمیون
۴	سربازگیری
۵	جامعه‌ی گیرمانده میان انتخاب‌های سخت
۵	قرارگرفتن فاطمیون در مرکز توجهات
۶	آموزش و تجهیزات
۷	عملیات‌ها
۸	بازگشت به افغانستان
۹	دورنما
۱۰	منابع
۱۲	نویسنده

خلاصه

تشکیلات و حضور لشکر فاطمیون در سوریه که در اصل دسته کوچکی از داوطلبان و مهاجرانی اند که برای دفاع از حرم بی بی زینب بسیج شده‌اند، در طول جنگ به آرامی گسترش یافته است. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به ترویج روایت «مقاومت» افغان‌ها در برابر جهادگرایی فراملی سنی‌ها شروع کرد. در زمانی که هزاران نفر از جوانان بی‌چاره هزاره قصد مهاجرت به اروپا می‌کردند، پیوستن به جهاد سوریه به طور فزاینده‌یی به عنوان راهی برای رسمیت یافتن حقوقی و اجتماعی در جمهوری اسلامی ترویج یافت. این مقاله به بررسی خواستگاه و گسترش لشکر فاطمیون، نقش اخیر آن در جنگ داخلی سوریه و تأثیری که جهاد سوریه بر جامعه هزاره در ایران و نیز ستیزه‌جویی فراملی در افغانستان گذاشته است، می‌پردازد. با سرد شدن آتش جنگ سوریه، آینده‌ی فاطمیون به عنوان یک نیروی جنگ هنوز نامعلوم نیست. اما حتی اگر تشکیلات فاطمیون منحل شود، شبکه‌ها، روایات و توانایی که در سوریه توسعه یافته و به دست آمده‌اند، می‌تواند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را کمک کند تا تشکیلات مشابهی را در آینده نیز بسیج کند.

نکات کلیدی

* لشکر فاطمیون یک گروه شبه‌نظامی شیعه و عمدتاً متشکل از ساکنان هزاره ایران است که تحت رهبری ایران در سوریه فعالیت می‌کند. پیشگامان این لشکر که در اوایل دهه ۱۹۸۰ توسط فدائیان افغان آیت‌الله خمینی ایجاد شد، پیش از ظهور دوباره آن به عنوان بخشی از نیروی اعزامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سوریه، در جنگ ایران-عراق و جنگ داخلی افغانستان نیز جنگیده‌اند.

* جنگ‌جویان این لشکر از میان خیل عظیمی از پناهندگان افغان که در ایران از حق رای و سایر حقوق اساسی شان محروم‌اند، استخدام می‌شوند و اغلب با وعده‌های پول هنگفت، اقامت قانونی و موقعیت اجتماعی پس از بازگشت، وسوسه می‌شوند که ثبت نام کنند. گزارش‌هایی هم وجود دارد که آن‌ها با تهدید به دستگیری و اخراج از ایران، وادار به پیوستن به فاطمیون می‌شوند.

* حکایات آن‌عده از اعضای فاطمیون که از جنگ زنده برگشته‌اند نشان می‌دهد که جنگ‌جویان فاطمیون اغلب از لحاظ روحی و تاکتیکی آماده‌ی جنگ نیستند، امری که منجر به تلفات بالا در این لشکر می‌شود. زیرا اعضای این لشکر به خطرناک‌ترین خطوط مقدم اعزام می‌شوند و مسئولیت سلاح‌های سنگین مانند تانک و توپ‌خانه را به عهده دارند.

* دولت افغانستان به علت نگرانی از گسترش و عوارض جانبی فاطمیون، این گروه را در افغانستان غیرقانونی اعلام کرده است، اما شواهد نشان می‌دهد که سربازگیری مخفیانه سپاه ایران همچنان ادامه دارد.

معرفی

در اواخر خزان سال ۲۰۱۲، یک سال مانده به جنگ داخلی سوریه، به نظر می‌رسید که فعالان اپوزیسیون پیوسته کنترل شان را بر واقعیت و اوضاع از دست می‌دهند. با ادامه‌ی نبرد آن‌ها با وفاداران اسد، توضیح شان برای اینکه چرا هنوز موفق نشده‌اند رژیم سرکوب‌گر بشار اسد را از جا برکنند، عجیب‌وغریب‌تر می‌شد. شورشیان گزارش دادند که در میان دشمنان شان انواع «مزدوران» از جمله مصری‌ها، یمنی‌ها و به صورت غیرقابل‌باور، افغان‌ها دیده می‌شوند. سرانجام، یکی از گروه‌های شورشی سوریه توانست جنگ‌جوی سراسیمه افغان را با ظاهر ژولیده و پریشان و ویژگی‌های خارجی دستگیر نمود که خودش را به دوربین‌ها مخالفان مرتضی حسین معرفی کرد. از آن به بعد، لوای فاطمیون یا لشکر فاطمیون،

وابسته به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و تقریباً به طور کامل متشکل از شیعیان افغان، یکی از اجزای اصلی میدان جنگ سوریه شد. این گروه برخی از خطرناک‌ترین خطوط مقدم جنگ را پیش می‌برد و برخی از ماموریت‌های جنگی برجسته را از طرف رژیم اسد رهبری می‌کند. آن‌ها تحت رهبری ایرانی فعالیت می‌کنند که نماینده‌ی آن در سوریه و میدان جنگ، جنرال قاسم سلیمانی است.

فاطمیون از کجا آمد؟

کیهان، روزنامه محافظه‌کار ایران تاریخچه‌ی نیمه‌رسمی لشکر فاطمیون را براساس آنچه که روزنامه ادعا می‌کند مصاحبه‌ها با کهنه‌سربازان این گروه است، منتشر کرد.¹ روزنامه دریافته است که منشا این لشکر تعداد کوچک و در نوسان داوطلبانی است که به عنوان سپاه محمد سازمان یافته بودند. سپاه محمد ابتدا علیه اشغال شوروی در افغانستان جنگیدند و بعدها به بسیج جمعی آیت‌الله روح‌الله خمینی برای جنگ ایران-عراق که در اصطلاح رژیم جمهوری اسلامی به عنوان «جنگ تحمیلی» یاد می‌شود، لبیک گفتند. کیهان می‌گوید که حتی در آن زمان، حداقل یک جنگ‌جو به خاطر جان‌فشانی‌اش برای جمهوری اسلامی، تابعیت ایران را دریافت کرد. این گروه در دهه ۱۹۹۰ برای مبارزه با جنبش نوپای طالبان به افغانستان بازگشت اما براساس گزارش کیهان، بعداً مجبور شد که منحل شود. جنگ‌جویان یک بار دیگر پس از ۲۰۰۱ و حمله امریکا به افغانستان، از ترس پیگرد دولت جدید افغانستان و حامیان ائتلاف تحت رهبری امریکا، از کشور شان فرار کردند. براساس این مقاله، با آغاز جنگ سوریه، علی‌رضا توسلی فرمانده این گروه که به نام ابوحامد شناخته می‌شود، و محمد باقر علوی روحانی ارشد این گروه، از دولت ایران خواستند که ۲۲ تا ۲۵ جنگ‌جو که در اطراف مشهد زندگی می‌کردند، برای دفاع از حرم بی‌بی زینب به سوریه فرستاده شوند. این درخواست به سرعت در تهران تحت چتر جدید «فاطمیون» تایید شد. گفته می‌شود که در روزهای اول، این گروه با کتائب سیدالشهدا گروه شبه نظامی عراقی وابسته به کتائب حزب‌الله که از تابستان ۲۰۱۳ در سوریه فعال است،² و تشکیلات دیگر مانند حزب الله لبنان، همکاری نزدیک داشته است. با توجه به تاریخچه این گروه، رهبری توسلی و فداکاری‌های گروهش توانستند به سرعت هزاران افغان دیگر را بسیج کنند. برخی از این افغان‌ها از قبل در دمشق اقامت داشتند و دیگران در ایران زندگی می‌کردند. دو گروه ۱۵ و ۲۲ نفره دیگر، هرکدام با پیشینه‌ی مشابه، به سرعت وارد این جنگ شدند. روزنامه کیهان یادآور می‌شود، فاطمیون با اینکه هنوز هم با سایر گروه‌های سپاه پاسداران همکاری نزدیک دارد، به اندازه‌ی رشد کرده است که حالا تشکیلات رسمی شبه‌نظامی، «غوند» و بالاخره لشکر خودش را راه انداخته است.

تفکیک واقعیت از افسانه

گزارش تاریخی کیهان اگرچه به وضوح به خاطر اهداف تبلیغاتی به شدت شاخ و برگ داده شده است، اما به نظر می‌رسد که با قصه‌های زندگی فردی فرماندهان ارشد فاطمیون که در نبرد کشته شده‌اند و کسانی که شرح زندگی شان را می‌توان بازگو کرد، مطابقت دارد. به عنوان مثال، علی‌رضا توسلی³ بنیان‌گذار و اولین رهبر این تشکیلات، طبق زندگی‌نامه‌اش در دهه ۱۹۸۰ از افغانستان به ایران نقل مکان کرده است. او به «غوند» ابوذری پیوست که شاخه اولیه سپاه پاسداران بود و عمدتاً از جنگ‌جویان شیعه افغانستان تشکیل شده بود؛ کسانی که خود را وقف انقلاب اسلامی خمینی کرده بودند. غوند ابوذری در پادگان رمضان در کردستان ایران مستقر بود و با نیروهای صدام حسین و جدایی‌طلبان گُرد روبرویی می‌کرد. براساس گزارش و آمار رسمی ایران، ۲ هزار تن از اعضای این غوند در طی درگیری با عراق جان داده‌اند.⁴ گفته می‌شود که در دهه ۱۹۹۰، توسلی برای مبارزه با جنبش طالبان به افغانستان بازگشته است. سایر فرماندهان فاطمیون نسل وی، چون سید حکیم، حسین فدایی ابدارچایه،⁵ رضا خاوری، سید ابراهیم و دیگران شرح زندگی مشابهی از خدمت در جنگ ایران-

عراق، یا به قول جمهوری اسلامی، «دفاع مقدس» و نیز مبارزه علیه طالبان در دهه ۱۹۹۰ دارند.⁶ به گزارش رسانه ایرانی دفاع پرس، سید حکیم که در سال ۲۰۱۶ در سوریه کشته شد، آخرین فرمانده فاطمیون بازمانده از آن نسل بود.⁷

با این حال، فراتر از انگیزه‌های شخصی و سابقه افراد، روایت و تاریخ به سرعت شروع به انشعاب و واگرایی می‌کنند. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در تلاش اولیه برای مشروع‌سازی حضور جنگ‌جویان خارجی و منحرف‌کردن توجهات از روش‌های استخدام بی‌ملاحظه‌اش، شروع به تقویت و ترویج روایت «مقاومت بومی» در سوریه کرد. در روایت سپاه پاسداران، افغان‌ها نه تنها برای دفاع از زیارت‌گاه‌های شیعه در دمشق، داوطلب شدند بلکه برای حفاظت از جامعه کوچک مهاجران هزاره که از دهه ۱۹۹۰ پس از حمله گروه‌های سنی رادیکال در اطراف مسجد مقدس زینب سکونت دارند، نیز داوطلب شدند. در این نسخه از رویدادها، ایران، که همچنان پافشاری می‌کند ماموریتش در سوریه صرفاً مشورتی است، به داوطلبان افغان تنها در تلاش شان برای رسیدن به دمشق کمک می‌کرد تا اینکه سازمان به اندازه کافی برای مدیریت امور و تدارکاتش، رشد کرده باشد. در واقع، جامعه افغان‌ها در اطراف حرم بی‌بی زینب قبل از شروع درگیری در سوریه، بسیار کوچک بود، طوریکه تعداد آن‌ها از ۲۰۰۰ نفر اضافه نبود، بسیاری از آن‌ها دوباره آواره شده بودند و یا در ۲۰۱۳ سعی کردند از سوریه فرار کنند.⁸ این جامعه مساعدت قابل‌ملاحظه‌ایی به نسخه اولیه و یا بعدی فاطمیون، که به سرعت به عنوان یک گروه ایدئولوژیک و نهادی وابسته به سپاه پاسداران ظهور کرد، نداشت. در واقع، همان‌طور که احمد شجاع اشاره می‌کند، اعضای فاطمیون معمولاً تنها مجاز به بازدید از قبل برنامه‌ریزی‌شده از زیارت‌گاه، در اول و آخر ماموریت شان در سوریه بودند.⁹ همچنین آن‌ها اجازه نداشتند با ساکنان افغان سوریه تعامل داشته باشند. با اینکه پای تلاش‌ها برای سربازگیری، با هماهنگی نمایندگان رسمی ایران بعضاً به افغانستان هم رسید، اما اکثریت تازه‌سربازان فاطمیون از طبقه بزرگ مهاجران و پناهندگان محروم افغان در ایران، استخدام شدند. بنابراین، هنگامی که توسلی در اوایل سال ۲۰۱۵ در نبرد در استان درعا در جنوب سوریه جان باخت، جسدش همانند حدوداً ۹۰۰ جنگ‌جوی دیگر فاطمیون، که پژوهشگر علی الفونه^{10, 11} آن را مستند کرده است، به ایران بازگردانده و دفن شد، نه در افغانستان در واقع، رضا بخشی معاون توسلی که درست ۱۰ روز پیش از فرماندهش کشته شد، کلا در ایران متولد و بزرگ شده بود.¹² گفته می‌شود پس از اینکه این دو در سوریه کشته شدند، تشکیلات فاطمیون به طور کامل تحت فرماندهی مستقیم افسران سپاه پاسداران درآمد.

تعداد جنگ‌جویان فاطمیون

تعداد انگشت‌شمار اولیه کهنه‌سربازان جنگ ایران-عراق و مبارزه با طالبان در افغانستان، جنبش فاطمیون امروز شده است. حسینی توسلی در مصاحبه‌اش با رجا نیوز، گفت که نخستین گروه داوطلب ۲۲ نفر بودند که در اواخر سال ۲۰۱۲ وارد سوریه شدند. ظاهراً به دنبال این گروه، گروه ۱۵ نفری دوم و گروه ۲۲ نفری سوم، از جمله خودش، وارد سوریه شدند. به گفته توسلی، دسته پنجم متشکل از ۱۰۰ داوطلب، یعنی پنج برابر اندازه اولی بود. ظرف مدت سه سال، این تشکیلات به چند هزار تن می‌رسد.¹³

برآورد نیروی عددی [تعداد جنگ‌جویان] فاطمیون در طول جنگ، بسته به منابع به طور قابل‌توجهی متفاوت است. به نظر می‌رسد که شمار ۲۰ هزار نفری که اغلب در رسانه‌ها ذکر می‌شود، از گزارش مشرق نیوز، خبرگزاری وابسته به سپاه پاسداران سرچشمه گرفته است. الجزیره انگلیسی پس از تایید سایر مقامات نظامی و صحبت با دگروال بازنشسته سپاه پاسداران و حسین کنعانی مقدم،¹⁴ عضو میانه‌رو مجلس ایران، همین رقم را معتبر محسوب کرده است. آقای مقدم تعداد جنگ‌جویان فاطمیون را «ده‌ها هزار» تخمین زده است، هرچند که منشأ این گروه را اشتباهاً به خود افغانستان نسبت داده است. محمد حسن حسینی فرمانده کشته‌شده فاطمیون، با اذعان به نوسانات در تعداد جنگ‌جویان این گروه به دلیل نوبت

اعزام‌ها، دسترسی به تدارکات و نیاز به مهارت‌های خاص میدان جنگ، شمار مجموعی آن‌ها را واقع‌بینانه‌تر یعنی ۱۲ تا ۱۴ هزار جنگ‌جو خوانده است.¹⁵ ترفیع فاطمیون از غوند به لشکر (لوا) در سال ۲۰۱۵ نیز به گفته خبرگزاری الف ایران نشان می‌دهد که این گروه حداقل ۱۰ هزار جنگ‌جو دارد.¹⁶ چنین برآوردهایی در صورتی که منابع ایرانی و فاطمیون افرادی را که در نوبت هستند و یا کسانی را که مشغول فعالیت‌های فرهنگی و واحدهای پشتیبانی این تشکیلات هستند نیز به حساب بیاورند، ممکن است معتبر دانسته شوند. مقامات مخالف آماده‌گسترش تهدید حمایت‌شده از سوی ایران هستند به طور عموم از تعداد بسیار کمتر یعنی بین ۴ تا ۸ هزار جنگ‌جو صحبت می‌کنند.¹⁷ چنین برآوردهایی با گزارش فراری‌ها و اسیران، از جمله حمید علی، که به سازمان دیدبان حقوق بشر گفته است در پایگاه‌های نظامی فاطمیون در حلب، حما، لاذقیه، دمشق و حمص ۳ تا ۴ هزار جنگ‌جو مستقر است، مطابقت می‌کند. حکایت علی در مورد حدود ۴۰۰ جنگ‌جو در هر بخش با پروپاگندی که توسط دفاتر رسانه‌یی فاطمیون منتشر شده است نیز مطابقت می‌کند. گروه‌های رسانه‌یی فاطمیون معمولاً بیش از یک یا دو «تولی» سپاه پاسداران را که هرکدام حدود ۲۰۰ تا ۲۵۰ جنگ‌جو دارند، در یک قاب نشان نمی‌دهند. نیروی انسانی در نبردهای بزرگ‌تر، نظیر بازپس‌گیری پالمیرا از داعش در سال ۲۰۱۵، نیز در سطوح مشابه بوده است.

سربازگیری

بازماندگان و فراری‌های فاطمیون در اظهارات شان به روزنامه‌نگاران و فعالان حقوق بشر، تصویر ناخوشایندی از سربازگیری و نیز زندگی و خدمت در لشکر ظاهراً داوطلب فاطمیون، ارائه می‌کنند. این افراد به صورت نامتناقض و مستقل از یکدیگر گزارش دادند که مجبور یا تطمیع شده‌اند تا به فاطمیون بپیوندند، با آمادگی اندک یا بدون اینکه آمادگی داشته باشند به میدان نبرد فرستاده شده‌اند، درکی در زمینه و منظور از جنگ نداشتند و در نهایت، در برخی از شدیدترین جنگ‌های سوریه به عنوان خوراک توپ و تانک به مصرف گرفته شدند.^{18, 19} حدود ۳ میلیون پناهنده و مهاجر افغان که در ایران زندگی می‌کنند و نیروی انسانی فاطمیون از آن‌ها گرفته می‌شود، با مشکلات اقتصادی فوق‌العاده و نیز بیگانه‌ستیزی و تبعیض بروکراتیک مواجه اند.

مهاجران افغان با دیدن اقلیت شیعه هزاره ایران که از لحاظ قومی و مذهبی مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرند، می‌ترسند که رد مرز و دوباره به آغوش طالبان و سایر جنبش‌های افراطی سنی که در کشور جنگ‌زده‌ی شان حکم‌فرما اند، بازگردانده شوند. گیرمانده در این مخمصه،²⁰ زندگی آن‌ها را ترس دایمی مقامات ایران فرا گرفته²¹ و برای امرار معیشت دست‌وپا می‌زنند. آن‌ها اغلب در حاشیه‌های جامعه ایران به عنوان کارگر ساخت و ساز، کارمند داخلی یا فروشنده‌گان خیابانی کار می‌کنند.²² پس از سوری‌ها، هزاره‌های افغانستان از ایران و افغانستان بخش نامتناسبی از پناهندگانی را تشکیل می‌دهند که به سواحل اروپا رسیده‌اند.²³ تعدادی از جنگ‌جویان پیشین که با رسانه‌های بین‌المللی مصاحبه نموده‌اند، گزارش داده‌اند که توسط نیروهای امنیتی ایران _ به دلیل اقامت غیرقانونی یا اتهامات مرتبط با مواد مخدر _ دستگیر شده‌اند و به آن‌ها سه گزینه دشوار پیشنهاد شده است: زندان، اخراج و یا خدمت در سوریه.²⁴ دیدبان حقوق بشر در گزارش مفصلی از جنوری ۲۰۱۶ پس از صحبت با بیش از بیست جنگ‌جوی سابق فاطمیون این حکایات را تایید کرده است.²⁵ سایر مصاحبه‌شوندگان در کنار قانونی‌شدن اقامت در ایران، به جذب حقوق ماهانه بین ۲۶۴۵۰ تا ۸۰۰ دالر^{27, 28} که توسط استخدام‌کنندگان پیشنهاد می‌شود، نیز اشاره می‌کنند. چنین مبلغی برای بسیاری از افغان‌ها که در قعر اقتصادی به سر می‌برند که برای فراهم‌سازی فرصت کافی برای اتباع خودش دست و پا می‌زند، یک ثروت واقعی و درست و حسابی است. بی‌بی‌سی فارسی از یک دفتر جلب و جذب فاطمیون در مشهد بازدید کرد و با مهاجرانی در اروپا صحبت کرد که گفتند وعده‌های عفو و یا پاداش‌های مالی همیشه برآورده نشده است. یک پناهنده وارد بندر موتیلنه یونان شد و برای جلوگیری

از محکومیت حبس طولانی مدت یا اخراج، ثبت نام کرد. او گفت که ۱۲ ماه در سوریه خدمت کرد اما پس از بازگشت به ایران، فقط کارت اقامت موقت ۳۰ روزه به او پیشنهاد شد. ناامید از این وضعیت، او تصمیم گرفت که به اروپا فرار کند.²⁹

در یک گزارش جداگانه، دیدبان حقوق بشر شواهدی در رابطه به استخدام کودکان یافته است که تحت پروتکل اختیاری اساس نامه رم ممنوع است. دیدبان حقوق بشر دست کم ۱۴ نفر افغان زیر سن قانونی، بین ۱۴ تا ۱۷ سال را شناسایی کرده است که تحت فرماندهی فاطمیون در سوریه جنگیده و جان خود را از دست داده‌اند.³⁰ در سال‌های اخیر، با پس‌خبر آمدن از سرنوشت جنگ‌جویان به ایران، جمهوری اسلامی شروع به ایستادگی در برابر چنین گزارش‌هایی کرده است. مقامات دولتی ادعا می‌کنند که جنگ‌جویان سابق داستان‌های ترسناک را به امید دریافت پناهندگی در اروپا، شاخ و برگ می‌دهند و در مورد کسانی که توسط گروه‌های شورشی سوری اسیر و مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند، می‌گویند که آن‌ها وادار به اظهارات موهن و خفت‌آور شده‌اند. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به دنبال تبادل زندانیان در سال ۲۰۱۶، کنفرانس مطبوعاتی را با دو بازمانده برگزار کرد که در آن دو اسیر آزاد شده، گفته‌های قبلی شان را به تلویزیون مخالفان،³¹ تکذیب کردند و به جای آن، سرسپردگی دینی خود را به دفاع از حرم زینب اعلام کردند.

جامعه‌ی گیرمانده میان انتخاب‌های سخت

محمد حسن حسینی معروف به سید حکیم، فرماندهی کشته‌شده فاطمیون در مصاحبه‌ی آزادانه‌تر با رجا نیوز³² با اذعان به سختی‌های زندگی مهاجران، مشکلات دریافت اقامت و مهاجرت به اروپا، به برخی از این مسائل پرداخت. در عین حال، او جهاد در سوریه را نه صرفاً به عنوان وسیله‌ی برای گرفتن اقامت بلکه به عنوان راه شرافت، اتکا به نفس و رستگاری فروخت. اینکه فاطمیون پیشاهنگ و طلایه‌دار این راه است برای او افتخار بود. در یک مورد، او حتی گفت که فاطمیون مهاجران بازگشته از غرب را نیز به خود جذب کرده است. در واقع، درک انگیزه‌ی جنگ‌جویان، خارج از بستر سیاسی و اقتصادی-اجتماعی جامعه هزاره ایران غیرممکن است. همه‌ی این باج‌گیری‌ها و به کارگیری اجباری مخصوصاً افراد زیر سن قانونی، سزاوار سرزنش و محکومیت است. به دلیل انتخاب‌های سختی که در پیش دارند، مهاجران افغان مستقر در ایران ممکن است جنگ در سوریه را چه اجباری یا داوطلبانه، به عنوان فرصتی برای تحقق آرزوهای مذهبی، شخصی یا مالی ببینند. انگیزه برای پیوستن به فاطمیون می‌تواند پیچیده و چند لایه باشد. نویسنده در سفر تحقیقاتی به ایران در اوایل سال ۲۰۱۶، با تعدادی از جوانان افغان در قم، تهران و مشهد مصاحبه کرد که معضلات شخصی شان را بازگو نمودند. بسیاری از آن‌ها، از انتخاب میان پرداخت پول به قاچاقچیان و مسیر خطرناک اروپا و یا گرفتن پول از سپاه پاسداران و رفتن به سوریه حرف زدند. آن‌ها خواهان زندگی عزتمندانه‌تر برای خود و خانواده‌های شان در این جهان یا بعد از آن، بودند.

قرارگرفتن فاطمیون در مرکز توجهات

محمد علی فلکی بریدجنرال ظاهراً بازنشسته ایرانی که نیروهای فاطمیون را در سوریه رهبری کرده است، در مصاحبه‌ی مفصل با خبرگزاری تسنیم، وابسته به سپاه پاسداران، نیز به این تنش‌ها اذعان می‌کند.³³ او با تمجید از فداکاری‌های مهاجران افغان و اظهار تأسف در مورد تعصبی که علیه آن‌ها در ایران روا داشته می‌شود گفت: «ما در ایران، گاهی به [افغان‌ها] به عنوان مجرم، دلال مواد مخدر، دردرساز و یا کارگر ساختمانی نگاه کرده‌ایم. خون آن‌ها به ما ثابت کرده است که ۲،۵ میلیون افغان در ایران است و ما باید نسبت به آن‌ها نگاه مثبت داشته باشیم.» فلکی با طرح این مسأله در چارچوب ایدئولوژیک و تاریخی، اهمیت فاطمیون را هم‌تراز سایر گروه‌های خارجی شیعه که در سوریه می‌جنگند قرار داد. او لشکر عراقی (حیدریون) و لشکر پاکستانی (زینبیون) را به عنوان بخشی از نیروی پیشاهنگ خمینی‌گرا خواند که بالاتر

از هویت ملی و قبیله‌یی اند. او از تجربه‌اش در جنگ ایران و عراق گفت، زمانی که تحت فشار عراق آن‌ها مجبور بودند که به سرعت گروه‌های مختلفی را، حتی از میان سنی‌ها، برای جنگ سازمان‌دهی کنند. بخشی از این تلاش‌های غوند ابوذر بود که در آن بسیاری از پیشگامان فاطمیون، فاطمیون اصلی، خدمت کرده بوده‌اند.

در واقع، با رشد اندازه و اهمیت فاطمیون، کارزار عمومی آن نیز کلان شده است.³⁴ سپاه پاسداران از طریق فاطمیون فرصتی را برای پرکردن خلا قومی، اجتماعی و اقتصادی که هزاره‌ها در ایران با آن روبرو هستند، شناسایی کرده است. ظهور این لشکر باعث شد که سپاه پاسداران ایدئولوژی جهادی فراملی جامع‌تری را بسازد که جامعه اقلیت آسیب‌پذیر و دفاعی را به ایدئولوژی دولتی خود جمهوری اسلامی متصل می‌کند. این امر همچنین مفاهیم نوپای رهایی و دفاع خودی شیعه هزاره را به چارچوب مقاومت خود ایران می‌کشد و در نتیجه، بُرد این چارچوب را بالا می‌برد و از مقاومت در برابر تهران به عنوان هژمون جنوپلیتیکی رو به صعود، می‌کاهد. سپاه پاسداران تلاش هماهنگی را برای معرفی و جلب توجه به فاطمیون به عنوان یک واحد پیشاهنگ جامعه هزاره و شیعه‌گرایی فراملی، هم در داخل ایران و هم در خارج از این کشور انجام داده است. مرتضی فلاح‌فر کارگردان ایرانی در همکاری با دفتر رسانه‌یی رسمی فاطمیون که کانال‌هایی را در رسانه‌های اجتماعی اداره می‌کند و فعالیت‌های اجتماعی دارد، مجموعه‌یی از فیلم‌های کوتاه را برای معرفی و ستایش لشکر فاطمیون در پیشگاه مخاطبان گسترده‌تر در طی ۲ سال تولید کرد.^{35, 36} این فیلم‌ها ترکیبی از داستان‌های شخصی از شجاعت رزمی، شادمانی مذهبی و مقاومت فردی با صحنه‌های سرعت و کیفیت بالا است که در طی برخی از نبردهای اصلی این لشکر فیلم‌برداری شده‌اند. به عنوان مثال، تمرکز یکی از این فیلم‌ها جنگ جوی فاطمیون است که ۱۴ ماه را در اسارت شورشیان سوری می‌گذارند. این فیلم‌ها در تئاترها و مناسبت‌های مرتبط با سپاه پاسداران در سراسر کشور نمایش داده شدند و از طریق تلگرام و دیگر کانال‌های رسانه‌های اجتماعی با ده‌ها هزار نفر دنبال‌کننده، به طور گسترده به اشتراک گذاشته شدند. این فیلم‌ها به منظور القای حس غرور، فداکاری، افتخار و کنج‌کاوی بالقوه در میان جوانان افغان، ساخته شده تا آن‌ها وارد فاطمیون شوند. در کنار رسانه‌های تصویری و اجتماعی، شیوه‌های سنتی‌تر شیعی برای بیان احترام نیز استفاده شده است. در مراسم تشییع جنازه سه جنگ‌جوی فاطمیون در ماه آگست سال ۲۰۱۷ در مشهد، هزاران نفر عزادار حضور یافتند.³⁷ نوحه‌ها و آهنگ‌های سوگواری سنتی نوشته و توزیع شده‌اند. آیت‌الله علی خامنه‌یی رهبر جمهوری اسلامی، بارها فداکاری افغان‌هایی را که تحت فرمان او به شام فرستاده شده‌اند، تمجید و ستایش کرده است. او از قبرستان‌هایی که در آن شهدای افغان دفن شده‌اند بازدید کرده و مرتب بیانیه‌هایی را در تمجید از کسانی که هنوز در میدان جنگ می‌جنگند، صادر کرده است. برای مثال، در ماه مارچ او نسبت به بستگان جنگ‌جویان فاطمیون که در جنگ کشته شدند، ابراز افتخار کرد و گفت که «فرزندان شان جان خود را برای محافظت از زیارت‌گاه‌های مقدس از شر نیروهای شیطان، سپر کرده‌اند.»³⁸

آموزش و تجهیزات

داوطلبان افغان پس از پیوستن به فاطمیون، بین دو تا چهار هفته آموزش‌های ابتدایی پیاده‌نظام می‌بینند که توسط کادرهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در حداقل ۹ اردوگاه مدیریت و اجرا می‌شوند. این اردوگاه‌ها توسط اطلاعات امریکا در داخل ایران شناسایی شده‌اند.³⁹ یکی از این اردوگاه‌هایی که شناسایی شده است، پادگان شهید پازوکی در حوالی قرچک خارج از تهران است.^{40, 41} و دیگری گفته می‌شود که در حوالی شیراز و یزد موقعیت دارد.⁴² اردوگاه‌هایی نادر از این اردوگاه‌های آموزشی، تسهیلات و فقط چند صد تازه‌سرباز از جمله پاکستانی‌ها و اعراب را نشان می‌دهد که در این جا حضور داشته‌اند.⁴³ سایر اطلاعات منبع نشان می‌دهد که پس از ورود این جنگ‌جویان به سوریه، واحدهای خاصی از آن‌ها ممکن است از آموزش‌های اضافی نیز در پایگاه‌های سپاه پاسداران مستقر در سوریه، برخوردار شوند. به عنوان مثال،

مطالب تبلیغاتی و پست‌های رسانه‌های اجتماعی که توسط فاطمیون و شاخه‌های رسانه‌یی وابسته به آن منتشر شده، واحدهای محاروبی تخصصی مانند واحدهای اکتشافی و تک‌تیراندازی را نشان می‌دهد که ادعا می‌شود از سوی مربیان حزب‌الله لبنان آموزش دیده‌اند.⁴⁴ زیرساخت‌های آموزشی با گروه‌های ملیتی دیگر مانند عراقی‌ها و پاکستانی‌ها به صورت مشترک استفاده می‌شوند. این لشکر طیف وسیعی از سلاح‌های سنگین و تانک‌ها را نیز در اختیار دارند و استفاده می‌کنند. براساس توافق بین سپاه پاسداران و ارتش سوریه، نیروهای نیابتی ایران در کنار آنچه با خود به سوریه می‌برند، از دسترسی آزاد به انبارهای فراوان و خالی از نیروی انسانی ارتش سوریه برخوردارند و خودشان را مطابق به آن تجهیز و تنظیم کرده‌اند.⁴⁵ در نتیجه، جنگ جویان فاطمیون به صورت گسترده‌یی در حال استفاده از تجهیزات و سلاح‌ها سنگین روسیه از جمله تجهیزات توپ‌خانه‌یی، نفربرهای زرهی، موشک‌های ضدتانک و تانک دیده شده‌اند. مهم‌تر از همه، جنگ جویان فاطمیون چندین بار در حال استفاده از تانک‌های پیشرفته مدل T-90 ساخت روسیه دیده شده‌اند که پیشرفته‌ترین تانک جنگی است که در جنگ سوریه مورد استفاده قرار گرفته است. ظاهراً مجموعه‌ی کاملی از تانک‌ها به گروه‌های تحت حمایت سپاه پاسداران منتقل شده یا به دست آن‌ها افتاده است. با اینکه ارتباط فاطمیون با نیروهای سوری و شیعی نسبتاً شفاف است، اما گمانه‌زنی‌هایی در مورد ارتباط دقیق میان تشکیلات سپاه پاسداران و زنجیره تدارکات و جنگ جویان روسی وجود دارد. احمد شجاع، پژوهش‌گر افغان یکی از جنگ‌جویان فاطمیون را پیدا کرده است که ظاهراً به گفته خودش از اتباع روسیه طرز استفاده از زره‌پوش رزمی پیاده‌نظام MBP را آموخته است.⁴⁷ واحدهای سپاه پاسداران به احتمال زیاد روابط کاری را با نیروهای ویژه روسیه و واحدهای شبه‌نظامی واگنر (Wagner) که در بخش‌های خود فعالیت می‌کنند، ایجاد کرده‌اند.

عملیات‌ها

جنگ جویان سابق فاطمیون می‌گویند که به رغم دسترسی بالا به آموزش و تجهیزات جنگی، هیچ گروه دیگری به اندازه فاطمیون از لحاظ ذهنی و تاکتیکی برای جنگ یا قرارگرفتن در انزوای اجتماعی، غیرآماده نبوده است. بسیاری‌ها ادعا می‌کنند که به دلیل تعصب و نداشتن حوزه رای محلی، آن‌ها بی‌جهت به عنوان «خوراک توپ» مورد استفاده قرار گرفته‌اند. به رغم این واقعیت که این گروه در ظاهر توانایی‌های پیشرفته‌یی را برای میدان جنگ سوریه توسعه داده است، اما به صورت قابل ملاحظه‌یی از «نرخ فرسایش» بالا رنج می‌برد. فاطمیون یکی از تنها تشکیلات در سوریه است که تعداد تلفات مطلق و نسبی آن در طول جنگ، حتی در مقایسه با تشکیلات عراقی و لبنانی زیر چتر سپاه پاسداران، در حال افزایش بوده است. داده‌های مرتبط با مراسم تشییع جنازه، نشان‌دهنده افزایش پایدار تلفات جنگی افغان‌ها است. گزارش‌های اولیه تلفات در سال ۲۰۱۳ شروع و در سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ به میزان بی‌سابقه‌یی رسیده است. در این دو سال فاطمیون تلفات بالایی _ تا ۴۵ نفر در هر ماه _ را در جنگ علیه شورشیان در حلب و چندین کارزار دیگر علیه داعش در مناطق شرقی سوریه، متحمل شده است.⁴⁸ فاطمیون از زمان ورودش به میدان جنگ سوریه، در هر جبهه‌ی از جنگ، لاذقیه، حمات، ادلب، حلب، حمص، دیرالزور، دمشق و درعا جنگیده است. فرماندهان وفادار مرتبط با مسائلی مانند فرار یا فساد، ناآگاه از وضعیت نبرد و از لحاظ فرهنگی و زبانی منزوی، بر واحدهای گیج فاطمیون برای حفظ موضعی که در غیر آن صورت از سوی نیروهای سوریه رها می‌شدند، تکیه کردند. در حالیکه اکثر نیروهای معاصر سوریه به طور محلی آموزش می‌بینند و عمدتاً به مناطق مربوطه شان محدود اند، فاطمیون از این محدودیت نیز رها بودند.

بازگشت به افغانستان

در افغانستان، رابطه میان جنگ‌جویان فاطمیون و جامعه بومی هزاره هنوز هم یک مسأله بحث‌برانگیز باقی مانده است. در کشور عمدتاً محافظه‌کار سنی، بسیاری‌ها مشارکت فاطمیون در جهاد علیه سنی‌ها در خارج از کشور را، رویارویی ملی و فرقه‌یی می‌دانند.⁴⁹ دولت افغانستان این گروه را غیرقانونی اعلام و عمدتاً برای جلوگیری از کشمکش فرقه‌یی و جنگ نیابتی بیشتر در این کشور جنگ‌زده، برای سرکوب و توقف آن کار کرده است.⁵⁰ شماری از افراد، از جمله قربان غلامپور نماینده رهبر ایران در کابل که متهم به تشکیل انجمن یا استخدام نیابتی اند، توسط مقامات افغان دستگیر شده‌اند.⁵¹ در اواخر سال ۲۰۱۷، اشتراک یکی از مقامات افغان در گردهمایی فاطمیون در ایران و تمجید از این گروه و رهبران آن، جنجالی شد.⁵² با این وجود، روزنامه‌نگارانی که این داستان را دنبال کرده‌اند، دریافتند با اینکه سربازگیری سپاه پاسداران در افغانستان برای سوریه ممکن زیرزمینی و مخفی باشد، اما هنوز ادامه دارد و از سفارت ایران در کابل⁵³ هماهنگی می‌شود. گزارش شده است که هم پایتخت افغانستان و هم هرات (نزدیک‌ترین شهر به ایران) میزبان دفاتر فعال سربازگیری و استخدام فاطمیون اند.^{54, 55} گزارش‌های مشابهی در مورد تلاش‌ها برای سربازگیری و بسیج در میان جوامع شیعی مستقر در امتداد مرز غربی پاکستان نیز منتشر می‌شود. این منطقه یکی از محلات اصلی استخدام برای واحد خواهر اردوزبان فاطمیون، یعنی زینبیون است. با ادامه تلاش‌های سپاه پاسداران در داخل افغانستان، ناظران به درستی نگران این اند که ایران ممکن است در نهایت بخواهد مسیر ستیزه‌جویی را تغییر و هزاران نفر از جنگ‌جویان فاطمیون را که حالا جنگ‌دیده و مرد میدان شده‌اند، از سوریه به افغانستان بازگرداند. در واقع، برخی از ناظران خارجی ادعا می‌کنند شبکه‌های فعالی را شناسایی کرده‌اند که متعلق به جنگ‌جویان فاطمیون بازگشته از سوریه است و در داخل افغانستان فعالیت دارند. آنتونیو جیوستوزی یکی از پژوهشگران با اعتبار امور افغانستان، از جولای ۲۰۱۷ در گزارش کوتاهی به **IHS Jane's Terrorism & Insurgency Monitor** در مورد شبکه شبه‌نظامی فعال شیعه هزاره می‌گوید که تا ۴ هزار نفر عضو دارد، از سوی سپاه پاسداران تمویل می‌شود، شاخه‌های فعال در هزاره‌جات، کابل و مزارشریف دارد و رهبری آن را جنگ‌جویان فاطمیون بازگشته از سوریه به عهده دارند. نویسندگان با اشاره به منابع فاطمیون و استخبارات افغانستان گزارش می‌دهد که این گروه‌ها تا حال در عملیات‌های محدود مسلحانه علیه گروه‌های ضد هزاره و ضد ایرانی در ولایت وردک شرکت داشته‌اند.⁵⁶

این گزارش‌ها با وجودیکه در ظاهر معتبر اند، اما صحت و سقم آن‌ها به صورت مستقلانه تایید نشده است. در حالیکه بسیاری از کهنه‌سربازان جنگ سوریه به افغانستان بازگشته‌اند، اما شواهد اندکی وجود دارد که آن‌ها تهدید مستقیمی علیه افغانستان می‌باشند. در گزارش واشنگتن پست از ماه جولای ۲۰۱۸، پاملا کانستبل با تعدادی از افراد بازگشته از سوریه ملاقات می‌کند که در تلاش هستند، خود شان را با زندگی عادی در افغانستان عیار کنند و دیگران به دلیل ضرورت اقتصادی بارها و بارها برای فاطمیون و سوریه ثبت نام می‌کنند.⁵⁷ شناسایی جوامع قومی و مذهبی افغانستان دخیل در جنگ‌های فرقه‌یی در شام، به طور بالقوه می‌تواند وضعیت آشفته مناطق اطراف هندوکوش را بیش‌تر بی‌ثبات سازد. هم‌اکنون، گروه‌های رادیکال سنی در دو طرف مرز، جوامع شیعه را در تلافی حمایت مفروض آن‌ها از فعالیت شبه‌نظامی تحت حمایت ایران در سوریه و عراق، هدف قرار داده‌اند. یک رهبر محلی داعش در سال ۲۰۱۶ پس از یک حمله‌ی خونین به هزاره‌ها در کابل که ۸۰ کشته برجای گذاشت، به رویترز گفت: «تا زمانی که [هزاره‌ها] از رفتن به سوریه خودداری نکنند و به غلامی ایران ادامه دهند، ما قطعاً این حملات را ادامه خواهیم داد.» بمب‌گذاری انتحاری ماه دسامبر ۲۰۱۷ در مرکز فرهنگی تیبان در کابل که دست‌کم ۴۰ کشته برجای گذاشت، نیز با همین توجیه روبرو شد. داعش ادعا کرد که این مرکز جوانان افغان را برای جنگ در سوریه استخدام می‌کرد.⁵⁸ بنابراین مقامات افغان و ائتلاف شدیداً درباره عواقب منفی مشارکت و بازگشت شهروندان افغان از جهاد شیعه و سنی در شام، نگران هستند.⁵⁹

دورنما

در ۲۱ نوامبر ۲۰۱۷، حسن روحانی رییس‌جمهور ایران اعلام کرد که «با هدایت خداوند و مقاومت مردم در منطقه، ما می‌توانیم بگوییم این شر یا از سر مردم برداشته شده است یا کاهش یافته است» و به اصطلاح خلافت داعش نابود شده است.⁶⁰ اعضای لشکر فاطمیون پس از ماه‌ها عملیات در صحرا و بیابان سوریه، صدها مایل دورتر از زیارت‌گاه‌هایی که برای محافظت‌ش سوگند خورده بودند، به عنوان بخشی از نیروی چند ملیتی متشکل از جنگ‌جویان شیعه عراق، سوریه، لبنان، افغانستان و پاکستان تحت رهبری سپاه پاسداران، مرز سوریه و عراق را در نوردیده و به سوی ال-بوکمال⁶¹ بازگشت تا آخرین قلمروهای داعش را زیر تهدید قرار دهد و راه زمینی از ایران به سوریه و لبنان ایجاد کند. با اینکه جنگیدن و مردن جنگ‌جویان فاطمیون همچنان در خاک سوریه به ویژه در منطقه ناآرام دیرالزور در شرق ادامه دارد، ماموریت اصلی آن‌ها اما پایان یافته است. اسد قدرت را حفظ کرده و درگیری در کشور رو به فروکش است، زیرا گروه‌های شورشی یکی پی دیگری تسلیم می‌شوند یا قلمرو شان را ترک می‌کنند. برخلاف ترسی که مخالفان ابراز می‌کنند، هیچ شواهدی مبنی بر اینکه افغان‌های وابسته به فاطمیون، به عنوان بخشی از طرح بازمهندسی فرقه‌یی مجبور شده‌اند یا به آن‌ها اجازه داده شده است که در سوریه مستقر شوند، وجود ندارد. همچنین هیچ نشانه‌یی مبنی بر اعزام قریب‌الوقع جنگ‌جویان فاطمیون به یمن، بلندی‌های جولان یا مناطق دیگر که در گذشته سپاه پاسداران در آن دخالت داشته است، وجود ندارد. در حالیکه برخی از مقامات مانند اسماعیل غنی معاون فرمانده نیروی قدس، فداکاری فاطمیون را به دلیل ستیزه‌جویی فراملی تایید کرده‌اند، اما به نظر نمی‌رسد که نبرد بعدی این گروه انتخاب و یا فاطمیون نبرد برنامه‌ریزی‌شده دیگری را در پیش داشته باشد. در عوض، اکثر نشانه‌های اولیه حاکی از آن اند که سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، حداقل به صورت موقت استخدام فاطمیون را کنار گذاشته است. امری که نشان می‌دهد سپاه پاسداران قصد دارد این نیروها را در سطح فعلی آن نگهدارند یا به آرامی آن را کاهش دهد. در همین حال، مقامات ارشد و رسانه‌های تبلیغاتی وابسته به این گروه‌ها، لحن خود را از نبرد نظامی به جنگ ایدئولوژیک تغییر داده‌اند. همان‌طور که احمد شجاع خاطر نشان می‌کند، حجت گنابادی نژاد، معاون فرهنگی فاطمیون از طریق تلگرام پایان عملیات نظامی و آغاز یک «جبهه فرهنگی، ایدئولوژیک و اجتماعی» را اعلام کرده است. در همان حال که سپاه پاسداران دستاوردهای نظامی‌اش را در سوریه تحکیم می‌بخشد، در داخل ایران و نیز در حوزه غیرفارسی‌اش _ از جمله هزاران نفری که با جهاد فاطمیون سوریه شناخته می‌شوند _ تلاش خواهد کرد تا این دستاوردها را به ارزش ایدئولوژیک و سیاسی تبدیل کند. در طی سه سال، سپاه پاسداران توانست با تکیه بر رهبری یک هسته شبه‌نظامی که مدت‌ها غیرفعال و استخدام از یک قشر محروم و آسیب‌پذیر، گروه قدرتمند شبه‌نظامی متشکل از هزاران جنگ‌جو را ایجاد و بسیج کند. حتی اگر سپاه پاسداران بخواهد فاطمیون را رفع بسیج سازد، ظهور یک شبکه واحد و عمدتاً منسجم نظامی و ایدئولوژیک، از هندوکوش تا مدیترانه، با لنگری در قم و مشهد، به این معنی است که اگر جمهوری اسلامی دوباره احساس کند منافعش در خطر است، احتمالاً می‌تواند دوباره این آزمایش را راه‌اندازی کند.

- 1 "How was the Fatemiyoun Division formed?", Khaya, May 30, 2015.
- 2 "Appendix 2: Understanding the Organizations Deployed to Syria," The Washington Institute, February 2015.
- 3 شهید علیرضا توسلی فرمانده افغانی تیپ فاطمیون (س) / سرداری که می سر به * دیدار بار رفت (Martyr Alireza Tavassoli, Afghan Fatemiyoun Commander), DSRC, Mar. 4, 2015.
- 4 "تیپ فاطمیون «لشکر» شد," Defa Press, May 20, 2015.
- 5 "آبدارچی ای که «قوماندان» لشکر بود / به نام «کیش» به کلم «حطب» (Ab-darchaya—the commander of the "Keesh" Division in Aleppo), Fars News Agency, May 5, 2016.
- 6 "سید حکیم تنها بازمانده هست اولیه فاطمیون به شهادت رسید" (Sayyed Hakim was the last survivor of the original Fatemiyoun), Defa Press, Jun. 6, 2016.
- 7 Ibid.
- 8 Ahmad Shuja, "Syria's Afghan refugees trapped in a double crisis," UN Dispatch, Jan. 28, 2013.
- 9 Ahmad Shuja, "Mission accomplished? What's next for Iran's Afghan fighters in Syria," War on the Rocks, Feb. 13, 2018.
- 10 Ali Alfoneh, "Shia Afghan Fighters in Syria," Syria-Source, Apr. 19, 2017.
- 11 Ali Alfoneh, Twitter post, May 7, 2018, 3:43 a.m.
- 12 آغاز یک تغییر: نیروی انتظامی ایران برای شهدای مهاجر افغانستانی مارش "نظامی می زند (Beginning of change: Iran's police forces march for Afghan refugee martyrs), Tasnim News Agency, Apr. 11, 2015.
- 13 تشکیلات فعلی فاطمیون ابتدا یک هیئت خانگی مشهد بود / تعدادی از "افغانها از اروپا به فاطمیون آمدند و شهید شدند / چیزی برای پنهان کردن نداریم (Interview with the martyr Mohammad Hassan Hosseini [Sayyed Hakim]), Raja News, Jun. 17, 2016.
- 14 Hashmatallah Moslih, "Iran 'foreign legion' leans on Afghan Shia in Syria war," Al Jazeera, Jan. 22, 2016.
- 15 Interview with the martyr Mohammad Hassan Hosseini [Sayyed Hakim], Raja News, Jun. 17, 2016.
- 16 "تیپ فاطمیون، لشکر شد / 200 شهید افغان در سوریه" (The Fatemiyoun Brigade: 200 Afghan martyrs in Syria), Alef, May 20, 2015.
- 17 Sune Engel Rasmussen and Zahra Nader, "Iran covertly recruits Afghan Shias to fight in Syria," The Guardian, Jun. 30, 2016.
- 18 Fariba Sahraei, "Syria war: The Afghans sent by Iran to fight for Assad," BBC, Apr. 15, 2016.
- 19 Christoph Reuter, "Murad's War: An Afghan face to the Syrian conflict," Afghanistan Analysts Network, Jun. 26, 2016.
- 20 Patrick Strickland, "Why are Afghan refugees leaving Iran?" Al Jazeera, May 17, 2016.
- 21 Noor Zahid and Mehdi Jedinia, "Iran Continues Deporting Undocumented Afghan Refugees," VOA, May 21, 2017.
- 22 "Afghan Refugees in Iran & Pakistan," European Resettlement Network, 2013.
- 23 Peter Bouckaert, "Europe's Refugee Crisis Isn't Only About Syria," Foreign Policy, Sept. 18, 2015.
- 24 Ali Latifi, "How Iran Recruited Afghan Refugees to Fight Assad's War," New York Times, Jun. 30, 2017.
- 25 "Iran Sending Thousands of Afghans to Fight in Syria," Human Rights Watch, Jan. 29, 2016.
- 26 تشکیلات فعلی فاطمیون ابتدا یک هیئت خانگی بود / تعدادی از افغانها از "اروپا به فاطمیون آمدند و شهید شدند (A number of fighters came to the Fatemiyoun from Europe), Tasnim News Agency, Jun. 18, 2016.
- 27 Amir Toumaj, "IRGC commander discusses Afghan militia, 'Shia liberation army,' and Syria," Long War Journal, Aug. 24, 2016.
- 28 Ramin Mostaghim and Nabih Bulos, "Members of this Afghan minority flee to Iran to escape persecution — and get sent to fight in Syria," Los Angeles Times, Aug. 18, 2016.
- 29 "مسند جنگ برای اسد: لشکر جنگجویان خارجی ایران" (For Assad: The Foreign Army of Iran), BBC Persian, Apr. 21, 2016.
- 30 "Iran: Afghan Children Recruited to Fight in Syria," Human Rights Watch, Oct. 1, 2017.
- 31 "Released Afghan Fighters Rebut BBC's Story on 'Forced' Recruitment to Syria," Tasnim News Agency, Jul. 25, 2016.
- 32 Interview with the martyr Mohammad Hassan Hosseini [Sayyed Hakim], Raja News, Jun. 17, 2016.

- 33 "Fatemiyoun were on the forefront of the Syrian battle," Tasnim News Agency, Aug. 18, 2016.
- 34 Frud Bezhan, "Iran Aims To Boost Prestige Of Beleaguered Afghan Proxy Force In Syria," Radio Free Europe/Radio Liberty, Jul. 16, 2017.
- 35 "مسئد نقاشی یک رویا" (Documentary: "Drawing a Dream"), Basij News Agency, Aug. 26, 2017.
- 36 Ibid.
- 37 Tobias Schneider, Twitter post, Aug. 31, 2017, 1:45 p.m.
- 38 Golnaz Esfandiari, "Iran's Leader Tells Families Of Afghans Killed In Syria: 'I'm Proud Of You,'" Radio Free Europe/Radio Liberty, May 13, 2016.
- 39 Bill Gertz, "U.S. Identifies Nine Training Camps in Iran for Afghans," The Washington Free Beacon, Jul. 1, 2016.
- 40 "Iran Sending Thousands of Afghans to Fight in Syria," Human Rights Watch, Jan. 29, 2016.
- 41 Fariba Sahraei, "Syria war: The Afghans sent by Iran to fight for Assad," BBC, Apr. 15, 2016.
- 42 "روایت یک مهاجر افغان که به جنگ سوریه رفت" (The Story of an Afghan refugee who went to Syria), Aug. 17, 8 a.m., 2016.
- 43 Tobias Schneider, Twitter post, Aug. 27, 2017, 2:09 p.m.
- 44 Barbara Opall-Rome, "Iran Deploys Hezbollah-Trained Afghan Sniper Brigade in Syria," Defense News, Jul. 18, 2016.
- 45 Aymenn Jawad Al-Tamimi, "Administrative Decisions on Local Defence Forces Personnel: Translation & Analysis," Aymenn Jawad Al-Tamimi's Blog, May 3, 2017.
- 46 Lost Weapons, Twitter post, Feb. 7, 2018, 8:04 p.m.
- 47 "Russia trains Iran-sponsored Shia militias in Syria," Afghanistan Analysis, Dec. 1, 2017.
- 48 Ali Alfoneh, Twitter post, May 7, 2018, 3:34 a.m.
- 49 "وری از فتنه‌های منطقه" (Avoiding the temptations of regional states), Nov. 29, 8 a.m., 2017.
- 50 Ahmad Majidiyar, "Afghan Official in Deep Water after Praising Role of Soleimani and Shi'ite Militias in Syria," Middle East Institute, Nov. 29, 2017.
- 51 Ibid.
- 52 "Afghan govt leader spotted in Fatemiyoun brigade gathering sparks concerns," Khaama Press, Nov. 26, 2017.
- 53 Tom Coghlan, Aimal Yaqubi, and Sara Elizabeth Williams, "Assad recruits Afghan mercenaries to fight Isis," The Times, Jun. 2, 2015.
- 54 Naomi Conrad, "Iran recruits Afghan teenagers to fight war in Syria," Deutsche Welle, May 5, 2018.
- 55 Scott Peterson, "Iran steps up recruitment of Shiite mercenaries for Syrian war," Christian Science Monitor, Jun. 12, 2016.
- 56 "Presence of Shia Muslim militia in Afghanistan becomes more overt," Jane's Terrorism & Insurgency Monitor, July 2017.
- 57 "Recruited by Iran to fight for Syrian regime, young Afghans bring home cash and scars," Washington Post, Jul. 29, 2018.
- 58 Thomas Joscelyn, "Islamic State's Khorasan 'province' claims responsibility for attack on cultural center in Kabul," Long War Journal, Dec. 28, 2017.
- 59 Ahmad Majidiyar, "Iran Recruits and Trains Large Numbers of Afghan and Pakistani Shiites," Middle East Institute, Jan. 18, 2017.
- 60 "Iran Declares End of ISIS," The Iran Primer, Nov. 21, 2017.
- 61 Amir Toumaj, "Iraqi militia publicizes Iranian Qods Force chief by Syrian border town," Long War Journal, Nov. 18, 2017.

Cover photo: Syrian fighters fire AK-47 rifles as they attend a mock battle in anticipation of an attack by the regime on Idlib province and the surrounding countryside. *OMAR HAJ KADOUR/AFP/Getty Images*

Photo 2: A Syrian rebel fighter sits holding a Kalashnikov assault rifle in a fortified area near the frontlines at a rebel-held area in the southern Syrian city of Daraa. *MOHAMAD ABAZEED/AFP/Getty Images*

Photo 3: Iranian armed forces march to display their state of military preparedness. *Kaveh Kazemi/Getty Images*

